

FP6 Проект REKS с финансовото съдействие на ЕС в рамките на инициативата „Учените в Европа”

ИЗ КОМЮНИКЕ НА КОМИСИЯТА: ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕНП НА ЗНАНИЕТО В СЛУЖБА НА РАСТЕЖА, COM(2005)118 FINAL

1. ЕВРОПЕЙСКО НАУЧНО ПРОСТРАНСТВО (ЕНП) НА ЗНАНИЕТО В СЛУЖБА НА РАСТЕЖА: ПРЕДИМСТВАТА И ШАНСОВЕТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

1.1 Осъществяване на целите на Лисабон

Инвестирането в знания е най-добрият начин за Европа да поощри устойчив растеж в глобализиращата се икономика

Европейската комисия определи като приоритетни цели за Европейския съюз да насърчава продължителна солидарност и преуспяване, да свързва Европейския съюз с гражданите и да направи от Европейския съюз надежден партньор на световно ниво. Политиката на изследване на Европейския съюз и плана за новата Рамкова програма, която ще помогне да я задейства, отразяват решителността да се достигнат тези цели.

Като двигател на производството и използването на знания, изследването е преди всичко съществена част за задействането на стратегията на Лисабон да направи от Европа икономиката, основана на знанието, най-динамична и най-конкурентноспособна на света, способна да поддържа икономическия растеж, трудовата заетост и социалното сцепление.

Стратегията на Лисабон е всъщност програмата на Европейския съюз, целяща да разреши равенството между икономическия растеж, конкурентноспособността и трудовата заетост, от една страна, и устойчивостта на социалния план и околната среда, от друга. Лисабон има за цел поддържането на европейския обществен модел за настоящите и бъдещите поколения пред нарастващата световна конкуренция и стареещото население.

Всички елементи на стратегията на Лисабон лежат върху знанието. Днес икономията и благосъстоянието на населението зависят от прогреса на знанието и от неговата трансформация в нови продукти, методи и услуги. Това е особено вярно за Европа, чиято конкурентноспособност не може да се осланя върху природните ресурси и която не възнамерява да се конкурира на базата на евтината работна ръка или за сметка на природната среда. Европа трябва да реагира, увеличавайки продуктивността си и прибавената стойността на своите продукти и услуги.

В същото време знанието е съществен елемент от европейския начин на живот. То поддържа устойчивото развитие: подобрието на нивото на живот, качеството на живот, здравето и околната среда – всичките са зависими от прогреса на знанието и неговите приложения, за да се адресират предизвикателствата, пред които е изправено обществото.

Инвестирането в знанието е несъмнено най-доброто средство и може би единственото, което предлага Европейският съюз, за да стимулира растежа на икономиката и да създаде повече и по-добри работни места, докато в същото време осигурява социален прогрес и издръжливост на околната среда. С други думи промяната на Европа е, за да се заздравя обществената система.

Централната роля на знанието беше призната от групата експерти от високо ниво на Лисабон, ръководена от Уим Кок¹, която препоръча изпълнението на обществото на знанието като първи приоритет на Европейския съюз. В неговите предложения за средносрочен преглед на стратегията на Лисабон, Комисията изтъкна, че знанието и иновацията са двигателят на европейското развитие и предложи мерки, за да се стимулират превръщането на знанието в лост на развитието. Европейският парламент силно подкрепи тази идея в резолюцията си през март 2005 за Насоки за бъдещата политика на Европейския съюз в подкрепата на изследванията, основана върху доклада на госпожа Локатели²

Европейският съюз съвсем скоро отново одобри на високо ниво целта която определи на Лисабон. По време на Европейския съвет през март 2005, държавните глави и правителства потвърдиха целта си да увеличат потенциала на икономическото развитие и да засилят европейската конкурентноспособност, инвестирайки най-вече в знанието, иновациите и човешкия капитал.

¹ “Изправяйки се пред предизвикателството: стратегията на Лисабон за развитието и трудовата заетост”, Ноември 2004

² P6_TA-PROV(2005)0077

1.2. Задействане на триъгълника на знанието, формиран от образованието, науката и иновациите

...все още ЕС инвестира съществено по-малко в науката и развитието от търговските си партньори

За да бъде истински конкурентноспособна икономика, основана на знанието, Европа трябва да стане по-добра при създаването на знания чрез изследванията, при разпространяването им чрез образованието и при прилагането им чрез иновациите.

Този “триъгълник на знанието”, формиран от науката, образованието и иновациите, действа най-добре, когато придружаващите го рамкови условия възнаграждат знанието, което е пуснато в действие в полза на икономиката и обществото.

Сега Европейският съюз дава само 1,96% от своя брутен национален продукт (БНП) за науката и на развитието, докато този процент в САЩ е 2,59%, 3,12% в Япония и 2,9% в Корея. Разликата между САЩ и Европейския съюз понастоящем е приблизително 130 милиарда евро годишно, 80% от които могат да бъдат отдадени на разликата в разходите на частния сектор за наука и развитие.

През март 2002 година Европейският съвет на Барселона определи като цел да се вдигне европейските разходи за наука на 3% от БНП на Европейския съюз, две трети от които трябва да дойдат от частни инвестиции. През март 2005 Европейският съвет потвърди тази цел. За да бъде постигната, са необходими подновените усилия на страните членки и на Европейския съюз, да се засили общественото финансиране на научноизследователската дейност и да се усъвършенстват “рамковите условия” за частни инвестиции в науката и развитието и бързото използване на открития и изобретения.

В рамките на предложенията си за средносрочен преглед на стратегията от Лисабон, Европейската комисия обяви своето намерение да представи предложения за такива мерки като въвеждането на фискални инициативи за научноизследователската дейност и иновациите, повторното преглеждане на правилата за държавна помощ, за да стимулира изследването и иновациите, подобрението и приспособяването на правните режими на интелектуалната собственост, улесняването на операциите с рисков капитал на европейско ниво и усиляването на връзките между университетите и индустрията.

Паралелно Европейската комисия постави икономиката на знанието в центъра в много програми за финансиране на Европейския съюз.

1.3. Мобилизиране на финансовите инструменти на Европейския съюз, за да се подкрепи знанието в служба на растежа

Много програми на ЕС ще допринесат знанието да се използва като лост за растежа, но научната програма е крайъгълен камък за неговата научна политика

До голяма степен вдъхновени от насоките на Лисабон, новите финансови перспективи на Европейския съюз за периода 2007-2013, предложени от Европейската комисия, дават по-голямо място на знанието и на иновациите в бъдещия бюджет на Европейския съюз. Ще трябва да се мобилизира широка гама финансови инструменти, които да допринесат да се реализира икономиката на знанието по кохезионен начин.

Най-релевантните от тези инструменти са:

- **Структурните и кохезионните фондове**, които целят да укрепят капацитетите на знанието в целия Европейски съюз, увеличавайки капацитетите за наука и развитие в по-слабо развитите региони и осигурявайки посредством иновациите, образованието и модерната инфраструктура плодовете на научноизследователската дейност да се разпространят във всички региони. Науката и развитието, иновациите и прехода към икономиката на знанието са сред главните приоритети на трите нови цели на регионалната политика на Европейския съюз (конвергенция, регионална конкурентноспособност, и европейско териториално сътрудничество);
- **Рамковата програма за конкурентноспособност и иновации**, предназначена да увеличи европейските иноваторски капацитети посредством подкрепата на иновативните малки и средни предприятия, на иновационната мрежа, на разпространяването на резултати, на технологичния трансфер и на финансирането на технологичните иновации чрез рисковия капитал.
- **Новото поколение програми за образование и обучение**, ще издигне капацитета на продуктивност, усвояване и разработване на знания в Европа, благодарение на интегрираното действие за образование и обучение през целия живот, покривайки особено образованието в университетите и обучението на изследователите.
- **Трансевропейските мрежи**, да се експлоатират в паневропейски мащаб прогресивни инфраструктури и системи, произлизащи от и по-нататък подкрепящи

изследванията и развитието и иновациите (например Галилей).

- **Новите европейски селскостопански фондове за развитие на селски области**, имайки като приоритет увеличаването на конкурентноспособността на селскостопанските и горските сектори, устойчивия мениджмънт на земята, разнообразяване на селскостопанската икономика и качество на живота в селските райони.

От страна на науката в “триъгълника на знанието” централната дейност за поддържането на развитието на икономиката на знанието и развитието на конкурентно способността на Европейския съюз на световно ниво е новата Седма научноизследователска рамкова програма, която ще приложи дяла за наука и развитие от бюджета на Европейския Съюз от 2007 до 2013.

2. СЕДМА ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА РАМКОВА ПРОГРАМА: 4 ЦЕЛИ

Четири основни цели за науката на ЕС произтичат от широки обществени консултации:

Комюникето на Комисията от юни 2004 относно бъдещето на европейската научна политика³ отбеляза напредъка към научна политика на европейско ниво, покриваща голям обхват от научни потребности и изследователски категории.

Комисията предложи подход, основан на редица насоки: консолидиране на подкрепата за съвместни транснационални проекти по въпроси, свързани с най-значимата обществена политика; стартиране на дългосрочно обществено-частно партньорство за подкрепа на насоченото към индустрията технологично развитие; възобновяване на подкрепата от страна на ЕС на базовата наука; предприемане на нови дейности в области, които предлагат висока добавена стойност за ЕС, като например дизайн на нови научни инфраструктури, които са извън обхвата на отделните страни членки.

Този подход беше широко обсъждан в Съвета, Европейския парламент, Комитета на регионите и Икономическия и социален комитет. Той също така беше обект на широки консултации на научната общност, индустрията и други заинтересовани лица. На тази основа Комисията предлага новата Рамкова програма за наука с четири цели, всяка от които подпомагана от своя собствена програма.

³ COM(2004) 353, 16.6.2004

Тези четири програми са:

2.1. Сътрудничество

да постигне лидерство в ключови научни и технологични области посредством сътрудничество;

Да се постигне лидерство в ключови научни и технологични области чрез подкрепа на сътрудничеството между университетите, индустрията, научните центрове и обществените власти в рамките на Европейския съюз, както и останалата част на света.

С повече от половината на бюджета на Седма рамкова програма тази програма ще обхване целия обхват на научни дейности, осъществяване чрез транснационално сътрудничество, от съвместни проекти и мрежи до координиране на национални научни програми. В рамките на всяка тематична област ще бъде осъществено гъвкаво използване на всички дейности и схеми за финансиране по начин, който най-добре служи на постигането на тематичните цели. Организирането на всички теми в една програма ще улесни съвместния подход през темите да отговори на предизвикателствата от общ интерес, по този начин окуражавайки също така и мултидисциплинарността. Каталитичният ефект на финансирането на Общността върху други обществени разходи за наука ще бъде подсилен чрез мащабирани дейности на ERANET, които ще издигнат научните изследвания в дадени области чрез съвместни до национални програми.

Международното сътрудничество между ЕС и трети страни е важна дименсия на тази дейност: в зависимост от адресираните теми ще бъдат предприети специфични дейности със страни или групи от страни извън ЕС, където е налице съвместен интерес за това.

2.2. Идеи

да подсили превъзходството на европейската база на знанието чрез поощряване на конкуренцията между учени на нивото на ЕС;

Да се стимулира творчеството и превъзходството на Европейската наука чрез финансиране на „пределни изследвания”, извършвани от индивидуални екипи, конкуриращи се на европейско ниво.

За да въведе нова динамика в научните изследвания чрез даване на премия за превъзходство чрез конкуренция и привличане на най-добрите мозъци, ще бъде създаден Европейски научен съвет, за да финансира изобретателско насочени проекти във всички научни и технологични области, в това число инженерство, социално-икономически науки и хуманитарни. Ще бъдат избирани проекти чрез равнопоставен преглед на основата само на научно превъзходство. Европейският научен съвет ще действа

напълно автономно под управлението на асамблея от изтъкнати учени, работещи в рамките на дисциплините, определени от Комисията на основата на съвети от научната общност. Създаването на Европейски научен съвет в рамките на Европейската общност осигурява най-добрите гаранции за неговата автономия.

2.3. Хора

да укрепи възможностите за кариера и мобилността на учените ни;

Да развие и укрепи човешкия потенциал на европейската наука чрез подкрепа на обучението, мобилността и развитието на европейски научни кариери.

Тази програма ще подсили съществуващите дейности по „Мария Кюри“ за подкрепа на учените, като се фокусира по-добре върху ключови аспекти на развитието на уменията и кариерата, увеличи мобилността между академията и индустрията и укрепи връзките с националните системи.

2.4. Капацитети

и да развие и изцяло да експлоатира научния капацитет на ЕС чрез широкомащабни инфраструктури, регионално сътрудничество и иновативни малки и средни предприятия.

Да разшири научния и иновативен капацитет в рамките на Европа.

Осигуряване на оптимално използване и развитие на научните инфраструктури; подкрепа на регионалните научнонасочени клъстери; разгръщане на пълния научен потенциал, съществуващ в конвергентните региони на ЕС и най-външните региони; подкрепа на изследванията в полза на малките и средни предприятия; довеждане на науката и обществото по-близо един до друг; и развитие и координиране на международна научна и технологична политика на сътрудничество. Чрез комбинирането им отражение тези програми ще позволят възникването и подсилването на Европейски полюси на превъзходство в различни области.